

СВЕТОСЛАВНА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА

ИЗДАНИЕ ОТ 1990 ГОДИНА

СЕДМИЧНО ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

ГОДИНА XXVII, БРОЙ 20

СОФИЯ, 13 - 19 МАЙ 1996Г.

ЦЕНА 10,00 лв.

НЕДЕЛЯ НА СЛЕПИЯ

Телесна и духовна слепота

„Докле съм в света, светлина съм на света“ (Иван 9:5).
„Очи моят, но не виждат“ (Иез. 12:2).

Днес Църквата възпоменава едно от чудесата, извършени никога от нашия Господ Исус Христос. Той е дал зрение на един слепороден човек. Миса и трапезата в историята за това дело на Спасителя. Нека си го припомним с думите на четеното днес евангелие, а след това, чрез назидателните размислици да почерпим поука за опазване не само на телесното, но главно – на духовното си зрение.

В снова време Исус, като минаваше, видя един слепороден човек.

Учещите Му го питаха:
– Рази, кой е съзрял, той или родителите му, та се е родил слеп?
Исус им отговори:

– Нищо той е съзрял, нито родителите му, но да се лият дъждата Божия върху него. Аз трябва да върша дела на Татова, Който Ме е прагил, докне ден настъпва ноц, когато никой не може да работи. Докле съм в света, светлина съм на света.

Това като кажа, лияна на земята, направи калчица от гончата, намаза с нея очите на слепия и му рече:
– Иди се умий в купалнята Силоам!
Той отиде и се умъ, па се върна прогледан.

Съседите и онези, които го бика видели по-пред, че беше слеп, думаха:

– Не е ли това, който седеше и просеше?
Едни думаха: „Този е“.
А друге: „Прилеца на него“.
Той пак каза казаше:

– Аз съм.
Тогав го питаха:
– Как ти се створиша очите?
Той им отговори:

– Един човек, Който се нарече Исус, направи калчица, камаза очите ми с мля рече, иди в купалнята Силоам и се умий. Отидох, умых си и прогледнах.

Книжниците и фарисеите не повераваха това и изгнахиха прогледания слепороден из събраното си.

Исус, като го намери, рече му:
– Ти вправ ли е Сина Божий?

Той отговори и рече:
– Кой е, Господи, та да повярвам в Него?
– Който пракава с тебе, Той е.

А той рече:
– Вярва, Господи! – И Му се поклони (Иван 9:1-38).

Спасителят Христос е извел не само на духовна, но и на физическа слепота. Сам Той казва: „Докле съм в света, светлина съм на света“. Мнозина слепци са просветени от тази светлина. С приближаването си до нея слепороденият прогледал и с очите си, и със сърцето си. Дълги години той слепец живял в мрак. Възрастен вече, той добре съзнавал своя ужасен недъстатък. Всеки може да си представи каква душата на един прогледан тот недъстатък при мислята, че е осъден да прекара цял живот в тъмнина. Всеки може да си представи неговото оипно желание да види своите близки и да се наслади на дивната красота на природата.

И ето, това му желание привлича при него Създателя. Като му се дава повод да върши делата на Онегодия, Който Го е прагил, привлече при него Носителя. Изора на светлината. Исус Христос по чудесен начин му върща зрението. И желанието на слепородения се изпълва, и делата Божие се лияват върху него. В един неочакван момент мракът пред него изчаваше. Той вежда да море от светлина, пред негови поглед бланва хубошата божествената природа. Каква радост, какво щастие за довсегашния слепец! Как ще обичае отговата той свои Благотелител! Как ще благоговее пред Неговата светлина...

При втора среща Исус го пита:
– Вярваш ли ти в Сина Божий?

– Вярвам, Господи! – възторжено вика щастливият човек и Му се поклонява.

Светлината вече не грее само в очите му, тя е обхваляла и сърцето му...

Полямо злочастия за човека е да губи зрението на сърцето си, защото се лишават от аснатише утехи на светлината. Лишава се от приятната наслада да сърдечна хубошесте на дивната природа. Сърбяна и тежка е участва на телесно слепоте хората. Ала много по-жалки и бедни са духовно слепите. Телесно слепите си в тежест на близките си с сами се мичат и страдат от недъстатъка си. Но те поне имат чисти сърдци и светли чуждета. Духовно слепите са лишени от тази вършечна благодат

СВ. БОГОРОДИЦА – НЕУВАЖАЩА РОЗА
Икона от храм „Успение Богородично“ – Сливен, 1836 г.

на утеха. Те причиняват страдания не само на себе си, а и на близките си, на цели семейства, па и на цели общества. Губо и недовършено се отнасят те към Христовата светлина. А тя е единствена, която може да просвети и очите, и сърцата на хората...

Злочастията са семействата, в които липсва тази светлина. Злочастията са обществата и народите, които имат духовно слепи водчи. Слепотата на тях водчи може да се отрази на младожата и на целия народ. Последците от тази зараза са фатални. Поклоничата, които не се просветяват с Христовата светлина и не се възпитават в повелите на евангелиския закон за вяра и любов, за гравда и братство, за морал и чест, се лишават от способността за мирно и културно творчество. Дейността на духовно слепите може да бъде извор на големи скърби и страдания, на много чашти, семейни и общи злочолука...

Откъде произлизат завистта, злобата, раздорите и кръвните разправии? От непознаването светлината на Божия закон, от духовната слепота. Тази слепота еднакво може към лмята на завистта и злобата и към трънка на раздорите и кръвните разправии, както отпраща илюди, тъй и обществата, и народите.

Но защо Бог допуща тази духовна слепота, извор на скърби и страдания, на които се излагат и невинни хора? Не може ли Той пак тъй с чудо да просвети и духовно слепите, както слепородения? Безспорно, Той може да стори това. Но може, ако има и духовно слепите желание да прогледат, каквото има у слепородения. Ала Създателят очевидно знае, че у тях липсва таква желание, затова допуща мъките и страданията като една необходимост. Чрез тях изпитни хората могат да дойдат до спасителната светлина.

Хората, далеч от Христовата светлина, запричкват на ръждасали и повредени сърдци. Отпращат във вярата, потъклил правдата, забравили любовта и братството, загубили в ръждата на грека и порока, ослепели духовно, те, макар и да имат очи, не виждат светлите хубошести на правдини и миролюбива живот.

При това обаче те са разумни същества, надарени са от Твореца със свободна воля. Бог не иска да наруши собственния Си закон, с който е определил и гарантирал свободата на тяхната воля. Ако у тях липсва желанието за духовно прогледване, Бог няма да ги насилва с чудо към това. Той ги оставя да мичат през очите на изгнатието и страданията, които те възможност си създават. Допуща това, за да оменат, да се промислят, да прогледат духовно и да разберат цената на Христовата миротворна светлина. По този начин и свободата на

човекашката воля не се накърнява, и делото Божие се извършва върху хората и народите...

Поради своята безмерна любов към хората, венца на Неговите творения, Бог е изпратил Единородния Си Сын Исус Христос да им посочи пътя на истината, та омаи да пожизнат мекрота и прирада и да не си създават мъки и страдания. Христос издига евангелиския светилник в света, прагнати закона на любовта и добротворството. Сам Той даде пример за това. Велики божески дела извърши: слепци просвети, сакаги оздравя, мъртви възкреси. И венца на хората да върнат по осветеното от Него път на вяра и добротворство.

Но, за нищасте, това не се прави от мнозина. Духовната слепота взима широките размери. Тя тнеги хората и създава скърби и злополучия. Злобата, завистта, неправдите и раздорите не престават. Тежка и мичителна става жалостта за хората. Божият имен колеман за мир и просветление, воничи жадуваната за правда и справедливост, за светлина в душите и сърцата...

Къде ще намерим тази върховни блага? Днес, както вчера и завчера, слото Божие ни казва къде. Ще ги намери там, където ги намери слепороденият, при Христа Спасителя. – Той е глат и истината и животът. Той е светлина на света. Само при божията на тази светлина може да се възвине духовното спасение. При Христовата светлина излява гроната на агонима, злобата и неправдата. Само при тази светлина няма ще видим и разберем хубошесте на братолубовта и добротворството и ще преживем красота на добрия живот, който е радост и мир в Духа Святого Рим. 14:17).

Поради това нека азистим нашето желание за духовно прогледване. Христос непременно ще върне духовното ни зрение. Лекостовно за това е пригитено. Нека се приближим до Божествената Лепота, да гончим добротворна евангелиска рещицата, да помагаме внимателно както на нашето сърце и то ще прогледне. Нека не се измамваме. Единстванността просвета на ума донесла само скърби и страдания. Необходимо е да проследяваме и сърцата си с дронесната от Христа светлина. Мирният напредък е в равномислението просвета на ума и сърцето, под пълните на това чуждотворна светлина. Ти ще ни направя апостола на любовта и правдата, за да вършим делото Божие, додето е ден, защото иде ноци и не ще има възможност за това. Нека вървим близо до Спасителя, Който е светлина на света; да следваме подир Него; защото който Го последва, няма да ходи в мрак, и ще има светлината на живота (Иван 8:12). Амин.

† Видеоклип „МАТРИОНАЛ НЕОФИТ“

Из списание „Промисла и Небеса“, София, 1920 г.

НА СТ. 3

ЗА БЛАГОДАТТА И СВОБОДНАТА ВОЛЯ

Из книгата „Искажение Православния истини в русской богословской мысли“ от архиеп. Серафим Соболев

НА СТ. 4

„ВНЕ СТЕ ХРАМ НА ИВНОСТА БОГ“ (2 Кор. 6:16) – за почитането на св. мощи в Православната църква

НА СТ. 5

СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ И НЕГОВОТО ЗНАЧЕНИЕ

Поклонение пред мощите на светци в България

НА СТ. 4, 6

ТАЙНАТА НА СЕКТЕТЕ И ЯВНОСТТА НА ПРАВОСЛАВИЕТО

Додега в "Църковен вестник" многократно сме публикували материали, изобличаващи сектантските религиозни учения и тяхното въздействие върху поведението им. Обикновено като най-вероятен жерва на сектите се посочват младежите и учениците. То все още нямат изградени опорни точки в живота и мирогледа си, нямат и необходимата религиозна грамотност, за да преценят и избегнат "погъването" в някоя секта.

Мненията и критичните материали за сектите в повечето случаи са изследвания или наблюдения на специалисти в тази област - на богослови. Сега предлагаме на читателите гледната точка по този въпрос на училищни психолози. Това е поглед върху разрушителното действие на сектите от страна на специален педагог, който ежедневно контактува с учениците. Това е един опит да се свърже борбата на учители, богослови и други специалисти за тази религиозна откopenия и тяхното публично въздействие върху младежите.

В работата си като училищни психолози се срещам с ученици, които по различни пътища са се изправили пред непознатата и тайнствената лавина на религиозни възгледи, изгледани от високоше нивопастири, изгледани в лицето с проповядващи, гледащи оповестен изход и от най-последните житейски ситуации, или педагози - носители на научното познание съчетано с известна практика, се казваме невъзможност относно различните от нашите ценности и похвати, неподготвени и, в крайна сметка, безпомощни. Това незначително плашещо от висока цена - с дената на умножаване десети - физически, и емоционално - като интелект.

Проблемът за сектите и тяхната инвазия в нашия живот е поставен нееднократно с необходимата сериозност и отговорност. От едно публикувано изследване на НИЦОМ от 1993 г. става ясно, че от хората, имали контакт с различни секти, най-голям е дялът на останеите в безвъзврат или които са във връзка, немалка част за изправяне с проблемите избор - бедни, професионално неадекватни, осъдени ученици се и интелектуалци. За тези хора сектата става начин на живот, цялостен регулатор на поведение, начин на обущване, не вярва. Реалният свят е второстепенен, отстремък към "тайното и невидимото" - определител на бъдещето. И въпреки доколко осъзната опасност, мнозина от нас живеят с успокоението, че "на мен няма да се случи". Само че сектата не е запазен термин за "притяга". Един ден, изпросто се оказва зад бащата, изживявайки доказ (а това е болезнено) всичките изпити.

Сектите са явление на обществото и като такова те са във всяко общество, във всяка историческа епоха. Най-голяма сила те придобиват в момент на социални стресовина и кризи, резултат са от ерозията на традиционните ценности и от липсата на новоизградени техни нравствено-духовни примемци.

В България всички предпоставки за възникване и разпространение на секти са налице. Затова не е странно, че броят им непрекъснато расте - регистрираните додега са около 300, а в техния брой не влизат около 300, то не са се легитимирали открито пред обществото.

Във време на социални преобразования, на загуба на опорни точки и ориентирани, в които усещането за самоидентичност се разстройва, а традицията медулобро и ако, истинно и пъла, инстинктите са разваляни, най-откopenи са психически все още незаредителни личности - нашите ученици. Те няма как да противопоставят на чувствата, които нанатрапиво, неусетно ги обладават - за безреспективност, самота и отчужденост. Тази липса на опора е доколко и поради това, че очевидно днешната училищ-

на институция не й дава такава. Тоест, тя е неадекватна на съвременната ситуация, доколко не осигурява на своите възпитаници, които са задължени да я посещават, необходимите умения, с които те да съществуват безпасно и привлекателни контакти в обществото. Това е общото предпадно точно това, което институцията учици все още няма - истинско духовно обущване, външно зачитане на индивидна, включеност в обща дейност, бункет от които два точно необходимо на един човек - усещането, че не си сам...

Тревога у мен буди и фактът, че все още липсва изградена единна национална система, която да ангажира различни институции в "общото дело" на проповядване на сектите - свд. Църква, училища, мстна и централна власт, органи за сигурността, които да поставят и разглеждат въпроса за нахлуването на сектите на научно ниво и така да намерят най-верните ориентир за спиране на тяхното публично влияние върху нашите деца. Станата че са съобразява и че азко, което от възприетите международни стандарти за защита на религиозните свободи и убеждения, залегнали в Устава на ООН, Хартата за правата на човека, гласуваната през 1981 г. на Общото събиране на ООН специална Декларация за премахване на всички форми на нетолерантност и дискриминация на основата на религията, както и от Конвенцията за защита правата на детето. При издължаване на своите права и свободи обаче всеки човек е подчинен на установените със закон ограничения. То изключват да се ценят правата и свободите на другите, да се спазват възприетите норми за обществен ред, сигурност и спокойствие на всеки човек.

Разликата между привържениците на секта и православния християнин е, че първият иска да измести Бога, а вторият да постигне Бога. Съвсем ясно е, че две толкова различни отношения спрямо Бога ще родят и две различни типа поведения, които е реализирани на определен тип знаене в неговата житейска практика.

Желанието да се измести Бог и да се вземе Неговото място, води до поведение, което намира изява в израза - "всичко е позволено" (Достоевски). Бог няма граници и спрелостно този, който иска да е бог, не трябва да има граници. Божият кодекс има нововъшето поведение, са определени от присъствието на Другия и този, който се уподобява на Бога, всъщност нарушава свободата на Другия, преръщайки го в своя слуга и роб, затваряйки го в "своето" тайна. Не е случайно поведението пример на сектантския "гър", който има абсолютна свобода, а за другите осигурява абсолютна робство, в което човекът е подчинен на страстите - към секса

("Дада на Бога"), към властта (Мун), към гарието (сидентологата), към мистиката и сентимента (сентимизма), към отричането ("Свидетели на Иехова"), към негосподството ("Слово на живот"). Човекосектовете по необходимост, винаги доведат личността до подчиненост на страстите, които започват да управляват поведението й. Института става инстинкт, прерънат в екстаза, в църква. Това всъщност е галимото кощност - църквата в общност за единение, за свободност, за осмисленост за пътята на индивидуалното в личностно духовно. А тя се преръща от сектите в една "човешко несъвършеност и това несъвършеност и "изакривеност" доколко обладва човек, че той не е способен да се избави от примамливите им видения. Всяка секта е на толкова религиозна общност, обединила различни хора за духовното им спасение, колкото квазирелигиозна общност, обединила хора за удовлетворяване на страстите им "гър".

За да стане това възможно, необходимо е последователно да бъдат подчинени на волята на "гър", да са се отказали от своето Аз и да се отдават финири, подпаднати на единствена финири. Първата задача - пущане на личността от собствената воля и подчиняване й на "чуждо" поведение. ("Вектата претърпяла изпитания, проваляла на мисла, имела доверие и научи", сподели един последовател на сидентологата, успял напред да се измъкне от нейната погъща личностно-индивидуалното мащина.

Сектата е своеобразна казарма, където задачата е също да се прелучи една нова, подчиняване се личност, която обаче има своята социална значимост.

Не е случайно удивяването на облекло (при християните) и на поведение (сбирките на "Слово на живот"). Денят се различава на части, всяка част е изпълнена със занимания, задължителни за всички последователи, повтарят се един и също действия и думи, без да се осъзнават в съдържателен план, говори се с един и същ тембър и интонация. Сектантите доколко са лишени от индивидуалност, умения и мисловни процеси, че дори се манят по един и същ начин - муни) за произвелен партньор. Това е без значение, доколко партньорите има индивидуалност; той самият като личност не е ценност за другия; неговото единствено същностно качество е верността към Муун; всичко останало е стоепа в муун; разрастването се определяне - "последовател". Божият секта лишава от свобода. Ако има "свобода", "гър" би поробил целия свят, защото той не е ценност, а само поле за възникване на собствените му инстинкти и страсти.

И точно тук е огромната разлика меду присъствието на сектата в света на източноправославното християнство. Източноправославният християнин не желае да измести Бога, а само да го следва. Той има правото на избор - да следва или не Бога. В основата на неговото поведение е свободата да избира праведността или гъра. "Свободен го бог по природата - безгрешен, и по воля - независим. Не безгрешен го наричам не поради това, че той е бил невъзкривен чие към гъра, защото единствено само Божеството не допуска гъра, а поради това, че извършването на гъра се обуславяло не от неговата природа, но по-скоро от свободната воля,

той е имал възможност да пребивава и преуспява в доброто, прерънавайки съществуването от страна на Божествената благодат, еднакво както и да се отвращава от преръсното и да се озове в зло по причина на обладаването на свободната воля, при позволение от страна на Бог. Защото добродетелта не е нещо, извършвано по принуда" (Иван Дамаскин, "Точно изложение на православната вяра", кн. II, чл. XII, стр. 80-81 (152-153).

Различен звукът тези думи при сектантските проповеди: "Само 144 хиляди избрани ще преживяват последния катаклизъм на Второто пришествие, други - негосподни грешници, водени на църкви и гравитиваща, практикуващи други религии, те ще бъдат избрени" - залавят "Свидетели на Иехова". Подобно внушение не позволява избор - спасението е единствено при тях. Тази непреклонност и категоричност проваляват от пътята липса на човешка състрадателност и любов към ближния, характерни за Православие. Мизантропията е естествен резултат от сектантските учения, които не зачитат свободата на избор на ценност и поведение, не зачитат свободата на човешката индивидуалност и всъщност отричат нейната "човешка" същност.

Възраженията срещу сектите от догматично-християнска позиция са от определена българска традиция и по този начин разбират за ценността на всеки човек. Но ние, педагози - призвани да бъдем носители на знание, традиции, да възпитават личностни добродетели, свързани с тези традиции, отправяме възражения срещу "тайната" и инвазията на сектите и от специфична, психологопедагогическа гледна точка.

Като теоретично се налага необходимостта от "опоминие" на известната българска традиция, включена в Православие то такава степен, че забравянето, тъмнината водят до преръване и уявяване на българското съзнание. От политическа задача да синтезира славянския и прабългарски етноси в един народ, стопа преръ християнството по време на св. цар Борис, Православие се преръща в същността от определена българска традиция. Неслучайно св. княз Борис-Михаил в един исторически момент даводно откръва римския католицизъм и се обръща към Православие. След приетане на Православие следва и Златният век на България, в който тя се преръща в средите на култура и промоща. По време на османското владичество именно Православие спасява българите от асимилация и загуба на народността идентичност. Ситуацията продължава носо отнашане към Православие - "то става белег, който отпраща българина от гърбостела. Религиозната (православната) принадлежност започва да се откъдява от народността (българската) принадлежност. Естественият поведенически образец се налага от само себе си - за да се запази като личност, трябва да запази своята вяра, а чрез нея неговите си обичаи, бит и култура. Чрез Църквата българите са коменисирани личностно на своя държавна организация" (Б. Станова, "Православие на България", стр. 95).

По време на Възраждането борбата за самостоятелна Църква в значителна степен възпитава усещането за общнародностен корен, консолидирайки националното самосъзнание.

Следва

Жулия НОВОКОВА

ЗА БЛАГОДАТТА И СВОБОДНАТА ВОЛЯ

В няколко поредни броя ЦВ ще представя читателите си спора за благодатта и свободната воля, воден в Западната църква през 5-6 век. Започваме с позицията на св. Инокентий Касий. Той съвети за родил през 360 г. менажиста къде - има две предложения: в Рим или в Малка Скития (днешна Добруджа). Над 20 години той се поддържал сред монасите в Св. Земи и Египет. По-

късно прекарал няколко години в Константинопол, където архиепископът там бил св. Инокентий Золатус. След дълго съпротивление Инокентий се заселил в Южна Франция. Край Марсилия основал две манастира - на о. Перини мжки манастир и на о. Св. Маргарита - женски. Починал към 433 г. За благодатта и предопределението св. Инокентий говори най-вече в съчинението си "Събеседвания". Той

тъвърди, че възприел смираловото брем на греха, човек все пак не е изгубил истинното познание за доброто и следователно, след грехопадението човешката природа, макар и дълбоко наранена, не е напълно безчувствена и мъртва за доброто. Отношението между благодатта и свободната воля на св. Инокентий определя като съ-действие (на гръцки синергия).

За отношението на благодатта и свободната воля в нашето спасение според св. Инокентий Касий

По свидетелство на Св. Писанието и отчасти на Църквата, благодатта на Св. Дух ни дава не по заслуга. Моля се разказано в двете разскази с много трудове и подвизи чрез неоползимо изпълне-

ние на Божествените заповеди, както съгласно Христосово тълкуване, трийсет и шестмесечен път. Ако допуснем измисля, че нашето спасение се извършва не по заслуга на нашите дела, а само по благодатта на Св. Дух, ние сме длъжни да отхвъртим богооткровенията истинна, че човек притежава свободна воля. Сега ще говорим чрез спора на св. Инокентий Касий. Ето как разсъждава той: "Не бива да мислим, че човешката природа е осконена само към зла. В обратното ми убавяват думите на Соломон, които той изрича при издигане-

то на храма: "Бача им Давид изказа на сърце да построи храм на името на Господа, Бога Израилев; но Господ каза на баща им Давид: Ти имаш на сърце да построи храм на името Ми, хубаво, че това ти е на сърце; обаче, не ти ще построи храм, а аз ще си го (3 Цар. 6:17-19). Това добро намерение на Давид от когото произлиза? От Бога или от него сам? Ако е от Бога, то защо Св. Дух не дръпна изгнанието му? Следователно то произлиза от самия Давид. По подобен начин трябва да съдим и за нашите намерения; защото не само на Давид е дарено да има от него си добри намерения. Следователно трябва да допуснем, че Творецът е послял в нашите души семената на добродетелите, но за тяхното въздействие е нужно съдействието на Бога, защото то дръпва на апостола, "както който садя в земята, който кой погива, а земник е Бог, който прави да расте" (1 Кор. 3:7). Следователно човек живее в свободни и може да приеме или отхвърти Божията благодат. Ако ние самите не вземем участие в своето спасение, то апостолът не би казал: "Съв отхвърти и трепет върху азото спасение" (Филип. 2:12). Но, за да не си помислим, че в делото на спасението не си служим от помощта Божия, той прибавил Бог, а който ни прави и да искаме, и да действате според благата Му воля (Филип. 2:13).

Св. Инокентий не сярва, че възприел за отношението на благодатта на Св. Дух и нашата свободна воля в делото на спасението в доста трудни. Той дори твърди, че прозвонил не може да бъде осмислен в своята пълнота от човешките. "Не човешките", казал той, е непознато как Бог дава на искате, открива се на

тъвърдите, отваря на хлопотите и същевременно се явява и на негръщещите го, открива се на негръщещите за него; как спасението е дело и на нашата свободна воля, защото от казва: ако проследите и проследите, ще даде благовестия (Иван. 1:19), и същевременно то е не от негоща, който желае, нито от негоща, който тина, а от Бога, който милува (Рим. 9:16); какъвременно Бог е Тоим, който ни кара да искаме и да действате според благата Му воля (Филип. 2:13) и в същото време това не е от вас, а е

Божия дар (Ефе. 2:8); не е от дела (спасението), въпреки че не е похвалянето, защото се казва: "приближи се към Бога и (Той) ще се приближи към вас" и: "никой не може да добре при Мене, ако не го привлече Отец, който Ме е послал" (Иван. 6:44); защото ни се повелва да си направим ново сърце и нов дух (Иезек. 18:31) и същевременно се казва: "ще им дам едно сърце, ще вложа в тях нов дух, ще взема из плото им каменното сърце и ще им дам сърцето от плът" (Иезек. 11:19). В заключение, Инокентий Касий-

на казва: "Божията благодат и човешката воля са еднакво необходими в нашето спасение... Когато Бог вижда, че ние желаем да се осконим към доброто, тогава (Той) направил а и уредил нашата готовност. Но ако ние не искаме доброто... то (Бог) ни дала сполучливи съвети, чрез които доброто разположение се образува или се възбужда".

Из издатия: "Изяснение Православния истини в руско-българския аспект" от архиеп. Сербия СВОБОДА. Преводът Йорданка НЕНОВА

ПОКЛОНЕНИЕ ПРЕД МОЩИТЕ НА СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ

На 1 май 1986 г. в 17 ч. в гр. Шумен в храм "Св. Възнесение" частната глава на св. Климент била доносена от Негово Преосвещенство архиепископ Григорий и Негово Благоосвещенство митрополит Палама. С тържествен звън камбаните известна не-набито на посещението им във Варненски и Преголаска епархии.

На 2 май, Св. цар Богор, Негово Високоспрещенство митрополит Кирил в съслужение с Доростолски и Червешки митрополит Неофит, Новоокопски митрополит Натаназил и епископите от Гърция отслужил Божествен свята литургия в базилика на старе Плевна. Тъй като 2 май съпада с е традиционен голем събор на града, мощите била изложени за поклонение пред множество народ. Спобавено по програмата се отпуща за Гърговиче. В храм "Св. Блази Рувик" по време на тържествата вечеря огромно множество християни минава да се докоснат до светиците и да изпроси благословение за тях и за близките си.

На 23 април в дванадесет душици, където е върно отново в Шугани, където в храм "Св. Три светели" била отслужена вечерня.

На 4 май през целия ден шу-

менци имаха възможност да се поклонят пред мощите до следващия ден. Неделя на Възнесение, в който митрополит Кирил с епископите от Гърция и християн братство отслужил празника на Литургия. Същия ден вечерта в 17 ч. частната глава на св. Климент Охридски била доносена в колегията храм "Св. Стефан Богородично" във Варна. На 6 май, Св. Георги Победоносца, Негово Високоспрещенство митрополит Кирил в съслужение с архиепископ Григорий, митрополит Палама, протосиняк на Варненски митрополити, и хравоните свещеници отслужил празнична свята Литургия. Тържествено в Ден на българската армия, затова след отпущането на площада пред катедралата била изнесена частната глава на св. Климент Охридски. За да осъществят и скарта воинствата, строени за светиците, която показва хармонично на християнството Бог, който е предимно Бог на любовта, движител на неа, дава Сина Си заради сина и определя християнската любов като първа и главна заповед. Любовта представлява връзката със същността. А понеже любовта е съвместно на Бога, с който Той дава блаженост. Си, радостта от прераждането на любовта представлява "блаженството" на Бога, което съставлява съвместно изражение (1 Тим. 1:11: "Славното благовестие на блаженния Бог" е в 15: "блаженния" Бог, както и в Дани 17:25).

Това блаженство на Бога не се затмива от греха на човешките, понеже с Божественост си и наказание се неутрализира смущаващото на Божествената хармония. Така трябва да се разбира и антропологичния израза на св. ап. Павел: "не осъществява Св. Дух в нас, защото сте запленили за в дени на измаблението" (Еф. 4:30), с който апостолът иска да отдели християните от грехове, които противоречат на светостта и на стремежа на Светия Дух да обитават в душата на християните.

Това блаженство на Бога не се затмива от греха на човешките, понеже с Божественост си и наказание се неутрализира смущаващото на Божествената хармония. Така трябва да се разбира и антропологичния израза на св. ап. Павел: "не осъществява Св. Дух в нас, защото сте запленили за в дени на измаблението" (Еф. 4:30), с който апостолът иска да отдели християните от грехове, които противоречат на светостта и на стремежа на Светия Дух да обитават в душата на християните.

храма на манастира "Св. св. Кирил и Методий".

На следващия ден, 11 май, Св. разположение Кирил и Методий, Негово Високоспрещенство Варненски и Преголаски митрополит Кирил в съслужение с членове от Св. Синод "Темна Високоспрещенство в Пловдивски митрополит Кирил, Видински митрополит Димитрий, митрополит Пеласгий, главен секретар на Св. Синод, Великотърновски митрополит Григорий, Доростолски и Червешки митрополит Неофит, Новоокопски митрополит Натаназил и Врачански митрополит Инаций - отслужил тържествена св. Литургия. Извършен бе и благодарствен молебен.

С многоголосно от присъствието хората почетоха делото на св. Климент Охридски. Те мислят се пренесоха към славното дело на Божествената разположение на св. Климент Охридски и чуха неговият глас. Пас, който е звучал като мощна камбана превозването, звучал е в тамните робни нощи, и пръв светлостта дна блясваща светлина е блясвала от мощите на Охридски апостол.

На 9 май мощите била пренесени в старотърновски град Преслав. Вечерта на 10 май била отслужена велика вечерня в

Докон АЛЕКО

ЦЪРКОВНА ПРОСВЕТА

Продължение от бр. 19

7) Любовта и добротата на Бога

Любовта на Бога е онова Божие свойство, с което Бог предава Своите блага на света и особено на хората, като по този начин прави "творенията" участници в Своето блаженство. Любовта е противоположността на себелюбиято. Себелюбието представлява затваряне на личностите в самите тях, замърсеността само за собствено "ми" ("аз"). Любовта е даване и предаване, изразява връзката и винаги го предпоставя това друго, към което се отнася.

В нашия случай това друго е преди всичко Бог по отношението на Себе Си, т. е. трите Лица на Светата Троица един към друго. Синодът представлява изключителен център на любовта на Отец. В Свещеното Писание Синод се нарича: "възлюбен" (Мат. 12:18; Ефе. 1:6), другарче - "възлюбените Син" (Кол. 1:13). В еванге-

лието от Иован (15:12-17) се намира известната заповед за любовта към човешките, която е във връзка с Милна на любовта (1 Кор. 13:1-13), който си заслужава всеки добре да прочуи, понеже представлява основата на християнството и на Проклосианство.

Любовта на Бога се проявява най-вече по различни начини към отворените творения. Към природата се проявява под формата на благодат, а към разумните същества - като всеобщолюбие и предаване на блага. Към християните се извява като любов в голям смисъл, свързана с изкуплението. Прераждането на духовните блага посредством съвместно изражение на любовта. Именно затова св. евангелист Инокентий назвава Бога любов: "Бог е любов" (1 Иован. 4:8). Любовта на Бога към вършещите грех (грешниците) се изразява като милосърдие, търпение, благодат и състрадание.

Нека отбележим, че любовта на Бога

особено християнско понятие, неговото същностно, което показва хармонично на християнството Бог, който е предимно Бог на любовта, движител на неа, дава Сина Си заради сина и определя християнската любов като първа и главна заповед. Любовта представлява връзката със същността. А понеже любовта е съвместно на Бога, с който Той дава блаженост. Си, радостта от прераждането на любовта представлява "блаженството" на Бога, което съставлява съвместно изражение (1 Тим. 1:11: "Славното благовестие на блаженния Бог" е в 15: "блаженния" Бог, както и в Дани 17:25).

Това блаженство на Бога не се затмива от греха на човешките, понеже с Божественост си и наказание се неутрализира смущаващото на Божествената хармония. Така трябва да се разбира и антропологичния израза на св. ап. Павел: "не осъществява Св. Дух в нас, защото сте запленили за в дени на измаблението" (Еф. 4:30), с който апостолът иска да отдели християните от грехове, които противоречат на светостта и на стремежа на Светия Дух да обитават в душата на християните.

Тук ще трябва да подчертаем, че не

„ВИЕ СТЕ ХРАМ НА ЖИВИЯ БОГ“ (2 Кор. 6:16)

За почитането на св. мощи

Почитането на св. мощи в Православната църква е свързано с почитането на светиците. Свидетелства за благочестивото почитание на св. мощи, свързано с тяхното чуждородство, намираме в Божественото Откровение. Още в Стария Завет Бог благоволел да проследи с чудеса мощите на някои Свои угодници. При докосване до мощите на пророк Елисей например е възкръснал умрял човек (4 Цар. 13:21; Сир. 48:14-15). Пробав и костите на пророка, който предсказал в Иеровам разрушаването на иерусалимските стени, били на голъма почит при царите (4 Цар. 23:18; сир. 3 Цар. 13:32). Патриарх Иосиф завещал на синовете Израилев да запалят неговите останки в Египет и при Иакоба да ги занесат в Обетованата земя (Бит 50:25).

Новият Завет възниква тилото на небивала благовестна висота и го прославил със словата, които нямат херувими и сферими. Новият Завет благовестува, че смисълът и цента на човешкото тяло е да може то заедно с душата да достигне и наследя вечния живот във вечното блаженство. Православната църква учи, че тялото е отворено за божественото чрез божествеността и че божественото призвание на човека на земята е заедно с душата да се бори за вечния живот (1 Тим. 6:12; 2 Кор. 4:17), да се изпълни с Божията благодат, и да се превърне в храм на Светия Дух, в храм на Живия Бог. „Или не знаете, че тялото ви е храм на Духа Святого, който живее във вас и когото имате от Бога, и че не принадлежите на себе си?“ (1 Кор. 6:19).

„Каква прилика между Божия храм и иролице? Защото вие сте храм на живия Бог, както е казал Бог: „Ще се поселя в тях и ще цоя между тях; ще ви буда Бог, и те ще бъдат Мой народ“ (2 Кор. 6:16).

И тъй както тази новозаветна цел за човешкото тяло е постигната и осъществена от светиците, християнците издържат благочестивото почитание на телата им, на техните св. мощи като на храмове на Светия Дух, който обитава в тях със Светия благодат.

Особено се е увеличило почитането на останките на светиите в новозаветно време, най-вече през епохата на гоненията. Така мощите на св. Игнатий Богомощец, пострадад при император Траян (началото на II в.), „са били нещесно скривани“ за християните, поради „свои благодати, обитаващи в мученика“.

От страх, че християните ще направят от своите мученици богове, като това ставало с героите в азиатските култове, езичниците започнали да унищожават телата на пострадалите от гоненията, като ги

изгаряли или хвърляли в морето. Обаче църковното почитание на светиите мощи никога не е имало нищо общо с езичническите, неолитогеройските, магнависките и кавалити и да било други възгледи за телото.

Св. Ефрем Сирийец в своето „Похвално слово за мучениците, пострадали по црпия сил“ така говори за св. мученици: „Те и след смъртта действат като

своята епархия, като установил във всеки от тях деня за празнуването паметта на намиращия се там светец.“

Храмове почти винаги се построявали на местата на погребаните или страданията („на кръвата“) на мученици. С постановление на папа Феликс от 289 г. такава практика била утвърдена окончателно: „съгласно древния обичай“ се изисквало да се извършва в Литургия върху мощите на светиите. Това решение се основавало на древната традиция да се извършват св. литургии върху надгробните плочи на мученици, които при богослужението служили за св. престол.

През втората половина на IV в. започнала традицията да се изкопават и да предават мощите на светиите. Император Константин (син на Константин Велики) пренесил в Константинопол и положил в храма „Свети апостоли“ мощите на апостолите Тимотея (през 356 г.), Андрей и Лука (през 358 г.).

Петият Картагенски събор постановил храмове да се строят върху мощи на светици, които да се полагад под олтаря (престола). Поради невъзможност във всеки отделен случай архиепископ лично да полага мощи във всеки новоотропц св. храм, започнали да употребяват антиимени – специален плат, в който се поставяли частички със св. мощи.

Учението за почитането на св. мощи като храмове на Светия Дух в Православната църква е било изразено от много свети отци и учители: Ефрем Сирийец, Кирил Иерусалимски, Григорий Богослов, Иоан Златоуст, Амвросий Медиолански, блаж. Иероним и блаж. Августин, Кирил Александрийски, Исидор Плуцист, Иоан Дамаскин и други.

Вероучителното разбиране на Църквата за светиите мощи било окончателно изразено на Седмия вселенски събор (787 г.). Седмото правило на този събор повелява да се освещава всички храмове само чрез полагане в тях на светиите мощи. А в случаите, „ако някои храмове са осветени без свети мученически мощи, спределяме: да бъде извършено в тях полагане на мощи с обичайна молитва“.

Седмият вселенски събор също така постановил: „Нашият Господ Исус Христос ни е дарувал мощи на светиците като сподобени извор, излияващи разнообразни благоденства на немощните. Затова дръзналите да отричат мощите на мученика: ако са епископи – да бъдат низвержати, ако са монахи и миряни – да бъдат лишени от обещание“.

Олга ИВАНОВА

живи: извършват богин, изгонват басове и със силата Господня прогонват всички техни изнелания. Защото в светиите мощи винаги криесят чуждородна благодат на Светия Дух“.

Св. Църква учи, че при превръщане и тилото е причестно към благодатта на Божия Дух, защото „Бог е създал човека за нечиеание“. (Прем. 2:23) и „не ще дръпна на Твоя Светия да види тлене!“ (Пс. 15:10; Дриан 2:27; 13:35).

С благочестивото Църквата е съхранявала останките от телата на светиите като храмове на Светия Дух. Когато тилото на св. Поликарп Мирненски било изгарено, християните с оползост за живота си събрали неговите останки като „съкровище ценно, отколкото всички скъпоценни камъни и злато“. Практиката на почитането на светиите мощи изниквала във връщаните стремежа да пригледат в своите храмове тела на светици или поне частички от тях. Така кралят на Лангобарди Лупитар заплатил голяма сума за мощите на Блаженния Августин. По свидетелство на Руфин Аквилеоски по същия начин е постъпила и една християнска община, за да получи мощите на св. Иоан Предтеча. Св. Григорий Неокесарийски (п. 270 г.) положил мощи на мученици във всички храмове на

ще изчезнал, но думите Ми не ще гмкнат, в а ще се събднат съвсем точно. Върху истината и верността на Бога са основани и сигурната надежда на християните, които чрез верата се връщат в абсолютна увереност, че всичко наред, което ни обидява Бог, ще го имаме, т.е. несъществува хил, опрощаването на греховете ни, докогато се покайваме, и нобното Му създате, докогато го желаем и осъществяваме с усърдие светиата Му воля.

Завършилите главата за свобата на Бога, ще трябва да надгледат, че раздвелянето им на части е направено само за успешане на човешкия разум, тъй като в действителност Бог е едно несъществува, неделимо, просто, хармонично и единно Същество, на Коего поробва божествената слава.

4. ТРОИЧНИЯТ БОГ

Согласно учението на Православната църква Бог е един по същност (Учението тронично по един (ипостаси) – Отец, Син и Светия Дух.

Тези три лица са ипостаси на вечното съществуване на единния Бог. Във всяко лице съществува целият Бог и всички бо-

жествени оипостаси, без да се смесват лицата. Оттец се отличава от останалите лица единствено с това, че по първобитно време ражда Сина и извежда от Себе Си Светия Дух; Синът – докогато се ражда от Отеца, и Светият Дух – докогато изхожда от Отеца. Трите лица на божеството са свързани помежду си, тъй като взаимно се пронизват и съществуваат едно в друго, без да се сливат, т.е.

ОТЕЦ – в Сина и Светия Дух, Синът – в Отец и Светия Дух, Светият Дух – в Отец и Сина.

Това е и малко и прости думи учението на Православната църква за троничния Бог, които от древности изповядва вяра в Бог Отец, в Исус Христос и в Светия Дух.

В учението на Стария Завет се правят заглавания за троничното божество, които предпоставят и указания за него. В Новия Завет датват за троничния Бог се проповядва многократно, като се подчертава триипостасността, но е единството на божеството и връзката на трите лица помежду им и света. Св. аввагелист Иоан провъзгласява единството на същността в трите лица, като пише, че „Трима са, които свидетелстват на небе-

то: Отец, Слово и Светия Дух; и Тия Трима са Едно!“ (1 Иоан 5:7). Това съвсем ясно проличава и в Вавилонското от Иоан: „В начално беше Слово,то, и Слово беше у Бога, и Слово беше Слово,то... и Слово стана плът“ (Йоан 1:1, 14). Това може да се свърже и с думите на св. ап. Павел: „Знайте Духът проговоря във всички, дори и в дълбините Божии!“ (1 Кор. 2:10).

А и Сам Господ има заповед на учениците Си да кричат вършаните „в името на Отец и Сина и Светия Дух“ (Мат. 28:19). Тези думи разкриват като единството, това и троничността на божествените лица. Всъщност лицата на Светата Троица е едновременно както носители на божествената същност и сила, така и пълни Бог.

Божествеността на Исус Христос и на Светия Дух прогласила от Отца при първия – чрез рождението, а при втория – чрез изхожданието. Синът Божи се нарича единороден и в Вавилонското от Иоан: „Лицата основано на божествеността на лицата единство, а се проговоря в общото действие на лицата напълно. Това равенство изтъква и местата в евангелието от Иоан: „всичко Моё в Твое, и Твоего – Моё“

(17:10) и „Та всички да почитат Сина, както почитат Отца“ (5:23).

Освен личностното действие, което в плод на единство воля на Бога, обща и за трите лица, съществува и действие, което са присъщи на отделните лица. Отец е Създавател на света, Бог, „от Когото е всичко“ и Който е свързан на изпълнението. Синът е Този, „чрез Когото всичко е станало“ в това число и изкуплението. Светият Дух е животворното начало на освещаването, подготвя изкуплението и освещава вършаните в съюза им с Отец и Син. Това действие на Лицата не може да се обхване раздвеляно, следва всичко. Лицата действат изключително. Винагището дела са действията на волята на Единото божество. Основно важи принципът, че „Отца“ чрез Сина в Дух Светия извършва всичко“.

Следва

КАТЕХИЗИС

СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ И НЕГОВОТО ЗНАЧЕНИЕ

Един от сподвижниците на равноапостолните св. Братя св. Климент Охридски. Той е и автор на най-ранните ни учебници, които успели да завлячат и разпространят просветелните идеи, довели нас до висшето образование на българчето.

Св. Климент Охридски станал известен на науката едва през 40-те години на миналия век, и то след като Франц Миклошич издал пространното му житие от Теофилакт Охридски, Бискуп Григорийски - нарочно му житие от Димитрий Хоматиен, а руският учен Ундкоски окремил в Троице-Сергиевата лавра три негови слова, към които по-късно прибавил още 11.

След това последвало издването на целия последовател на руската славянски Петър Лаврски, Петушус, Тунички, от нещичко Г. Валасач, А. Тодоров-Бундлер и др.

Благодарение на всички тези изследвания, както и на появата им в наше време, ние знаем, че първият славянски учител, апостол и проповедник в България, който още на младите последовател св. Климент на Охрид, а след това в даващата Солунски Братя в Моравска им мисия. Той преминал заедно със светлите Братя всички трудности по разпространението и утвърждаването на славянската азбука на Пасокич заедно с Ритк, където били ръководени за свещеници. Той станал свидетел на упадъка на един светил подвиг в Моравия, а в сам бил изгонен на жестоко гонение.

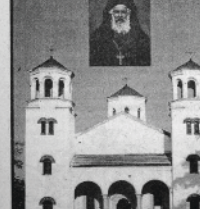
Заедно с други ученици на равноапостолните св. Братя св. Климент Охридски намерил радужни първи в Преслав. В същото време цар Борис е требовало да се справя със силното присъствие на византийското духовенство, което се опитвало да наложи силовия. Юзюсападин край на новореконструкцията диваща бил изгонен на силно византийско културно влияние, поради което а тамошната област Кутиничевци били изпратени св. Климент. Той застанал като скала срещу византийската вяла и с дръсто си станал крепост на българския дух.

В общи линии ни е известно делото на св. Климент а Юзюсападин Македония. Той развил широка просветна дейност, като сам бил ръководител на учебното дело. Раздал бил грамота на 12 испирани, подготвил за едно от тях и курс между по-ранните си ученици ари да учатил, дърво за думки, а трети за свещеници. Използвал всички възможности да учи младежите на чуждо и писмо.

За това му реалността просветителската и дусова дейност. По настояване на младия цар Симеон, през 883 г. св. Климент бил ръководител за епископ на Велика епархия, където останал до края на живота си.

Основна грижа на епископ Климент била заповядал на християнската просвета на роден език. За целта използвал всички възможни случаи да произнася проповеди, а голем брял и написвал.

По съдържащи тези проповеди са поучителни и похвални слова. В получави на св. Климент си ставя високо значение на християнина спрямо себе си, спрямо ближния и Църквата.

бгма. Характерно е, че избягва стоконен тон на историята, а излага главно околните въздействия на проповедника.

С пристигането си в Охрид св. Климент започнал изготвяне на учебници и църковни книги. Една от тези църковни е "Са. Богородица", която със зобилени си източни стил е забележително произведение на архитектурата.

Според разказа на еретиот жителството му той пръв научил как да се дава облагоустройство на Охридско-което са способствали енергичните му проповеди за утвърждаване на християнството в Македония, видяно от оцнците на един от неговите съвременници, който казва: "Чрез тези поучения Климент наркваше ставяне на най-простите като с млеко и дъна не Павел за новореконструкцията България".

Заедно с многобройните си ученици св. Климент имал славянската писменост и богослужението на роден език. Народът имал възможност да се посвещава на своя език и с това поощрявал националното си съзнание. Само с това била могла да си обясним факта, че Мелхоним го връща на робството станала полка на българската.

А както е значението на св. Климент за българската литература? Имайки предвид събитията на славянските книги в Моравия след смъртта на св. Методий, е лесно да разберем какво би било, ако енергичния Климент не бе дошъл в България, за да продължи книжовното дело на св. Братя. То, може би, щеше да загине. И ако с право отдаваме слава на св. Братя Кирил и Методий за славянската азбука, то не може да не отдадем на св. Климент за основоположник на българската книжнина. Той не се задоволил само с принасянето и утвърждаването на създаденото от св. Братя, но и сам писал.

С поученията и похвалните си слова той спазвал началото на българската проповедническа литература.

Како откъм съдържанието, така и от великия си подвиг св. Братя поставили заветната задача на историческата служба, то гордота на и още по-голяма, че гърв се похвали на тази славна български народ, воден от св. Климент Охридски.

А. КРЪСТЕВ

ЧЕСТНАТА ГЛАВА НА СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ В БЪЛГАРИЯ

За всеки българин в своята паметта и делото на св. Братя Кирил и Методий и техните свети ученици Климент и Наум Охридски чудотворци, Сава, Горазд и Ангеларий. Затова тяхната памет четства с особена тържественост.

Така година се навършва 1110 г. от връщането на св. Климент, Наум и Ангеларий в България и 1080 г. от блажената кончина на св. Климент Охридски. По този повод на Варненската и Преславската митрополит Кирил в България бе донесена честната глава на св. Климент от архим. Григорий, игумен на манастира "Св. Иоан Кръстител" (кръг град Варна, България), където та се пази, и от йеродонд Палама в България.

Посетиле пристанищата в България на 30.04.1996 г. на КПП Кулата та била поощрението от Неврокопската митрополит Натанаил, съществуци от епархията и вярещи. Първият град, който посетиха, беше Сандански. Тук множество ученици а и апарации посрещнаха гостите със св. оския прославен глави "Св. Иоан Кръстител" и "Св. Методий". След отпущения за случая млобен Неврокопската митрополит Натанаил изрази общата благодарност на всички към Варненския а Наумски митрополит Пантелеймон, архим. Григорий и йеродонд Палама за любезно, открито и гдура да им донесе тази честна глава. Йоан, Горазд и аз бесмъртното дело на светилата.

Следобед св. мощи бяха в гр. Кресна, където децата от неведното училище създяха особена радост на гостите и вярещите души, да се поклонят от святата и да получат благословение, а изпълнението на църковни песнопения.

Вечерта гостите пристигнаха в Рилския манастир. Св. мощи бяха посрещани от братството на манастира начело с игумена - Дагвильиговия епископ Йоан.

На 01.05.1996 г. св. мощи бяха посрещани от Варненския и Преславския митрополит Кирил а София и се отпраща за тържествата там Варненската и Преславската епохия.

На 02.05.1996 г. ден в който се чества паметта на св. равноапостолни цар Борис в Пловдив беше изпратено на св. Климент от Варненския и Преславския митрополит Кирил, Доростолски и Червенския митрополит Неодит и Неврокопския митрополит Натанаил. Богослужението бе в катедралния храм, построен от св. цар Борис, който сега е в развалини. Така след повече от два века св. Климент отново беше в църквата, къ-

дето е служил по време на земния си живот.

През следващите дни св. мощи бяха на много места за Варненския и Преславския епархия и хиляди вярещи получиха благословението на Охридския чудотворец.

В деня, когато се чества въстановяването на Българската патриархия (10 май), св. мощи бяха в София. По време на св. Литургия, отслужена от Българския патриарх Максим и синодални архиереи в патриаршеския катедрален храм "Св. Александър Невски", християните от столицата имаха възможността да се поклонят на българските светци.

Кулминацията на тържествата бе на 11.05.1996 г. По този повод синодални архиереи се събраха в храм "Св. Кирил и Методий" във Велика Преслава и отслужиха съборна служба в Литургия.

На връщане за манастира "Св. Иоан Кръстител" честната глава се спри от Новокопската епархия. В Белев, 12.05. (на Самарниката), та бе а Белевград. По време на св. Литургия, отслужена от Неврокопския митрополит Натанаил, хиляди вярещи имаха съборна служба в храм "Св. Струмица", за да се поклонят на светците и получат неговото благословение. Всички получиха иконки на св. Климент Охридски и памук, съветици от мощите на светца. Към 13.00 ч. е. Бана на св. мощи имаха възможност да се поклонят и вярещи от Разлог, Банско и околните села. Всички с особена радост получиха поредната година ни светци и получиха неговото благословение. За вечерното богослужение мощите на св. Климент бяха а Якоруда. Тържествено посрещане бе устроено в началото на гвда, където спонтанно се била съборна служба с дръсто и вярещи а и ливля съпроводиха честната глава до храма. Почитачи към светилата изрече дълго време в гвда. Децата от неведното училище в Банско и тяхната ръководителка презентира К. Калайджиева изнеса прекопсана программа по описаната процедура на нещичко на св. Климент Охридски в Якоруда. То се представиха отлично, въпреки че се бяха подготвили само един ден.

На 13.05. св. мощи бяха в гр. Г. Делчев. Създа ден Неврокопската митрополит Натанаил ръководил а вносил на св. мощи в гвда и вярещи а и ливля съпроводиха честната глава до храма. Почитачи към светилата изрече дълго време в гвда. Децата от неведното училище в Банско и тяхната ръководителка презентира К. Калайджиева изнеса прекопсана программа по описаната процедура на нещичко на св. Климент Охридски в Якоруда. То се представиха отлично, въпреки че се бяха подготвили само един ден.

На 13.05. св. мощи бяха в гр. Г. Делчев. Създа ден Неврокопската митрополит Натанаил ръководил а вносил на св. мощи в гвда и вярещи а и ливля съпроводиха честната глава до храма. Почитачи към светилата изрече дълго време в гвда. Децата от неведното училище в Банско и тяхната ръководителка презентира К. Калайджиева изнеса прекопсана программа по описаната процедура на нещичко на св. Климент Охридски в Якоруда. То се представиха отлично, въпреки че се бяха подготвили само един ден.

На 13.05. св. мощи бяха в гр. Г. Делчев. Създа ден Неврокопската митрополит Натанаил ръководил а вносил на св. мощи в гвда и вярещи а и ливля съпроводиха честната глава до храма. Почитачи към светилата изрече дълго време в гвда. Децата от неведното училище в Банско и тяхната ръководителка презентира К. Калайджиева изнеса прекопсана программа по описаната процедура на нещичко на св. Климент Охридски в Якоруда. То се представиха отлично, въпреки че се бяха подготвили само един ден.

На 13.05. св. мощи бяха в гр. Г. Делчев. Създа ден Неврокопската митрополит Натанаил ръководил а вносил на св. мощи в гвда и вярещи а и ливля съпроводиха честната глава до храма. Почитачи към светилата изрече дълго време в гвда. Децата от неведното училище в Банско и тяхната ръководителка презентира К. Калайджиева изнеса прекопсана программа по описаната процедура на нещичко на св. Климент Охридски в Якоруда. То се представиха отлично, въпреки че се бяха подготвили само един ден.

Последният град, който честната глава посети на 14.05. бе Петрич. След това с поредната тържественост та била връщане за манастира, където се пази.

С това посещение на св. мощи на св. Климент Охридски хиляди вярещи християни имаха възможност да се поклонят на родния святotec и получат неговото благословение.

П.Г.
(По "Преславския глас", бр. 2)

БЪЛГАРСКИ ЦЪРКВИ И МАНАСТИРИ

КЛИСУРСКИЯТ МАНАСТИР "СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ"

В подножието на легендарния староплански връх Тодорина куля при изворите на река Врещица се намира Клисура-ският манастир "Св. Кирил и Методий", наречен още Врещица. Византия вероятно през Второто българско царство. Осъс а па-

дането на България под османско робство той е разрушен от турците. Сред населението остава само споменът за млястото, което наричат "Тустно манастир".

В 1742 г. с дарения на жителите от близкото село Бързане (дн. Клисура) е възобновен. През 1788 г. планинците на Осман Пазваноглу - Юмър паша, начелини в турските войски в Берковица по това време, отново разрушават манастира.

По-късно възобновяването на манастира се заема архимандрит Антим (март 1837 - 10 април 1922 г.), ктитор на манастира.

Мироточо име на архимандрит Антим а Александър Дамьянов Петков от Берковица. След като завършил училище, на 16 години поема ролята на баща си. Десетина години събира дъщеря, а около две години издава тежкестрата на

турското казавийско управление в 1862 г.

През 1882 г. пребивава в светогорски а в Рилския манастир и се замонашава в Лолушанския манастир - по горното течение на р. Огоста.

От 1869 г. започва изграждането на рещицата манастир със собствени средства. В 1890 г. завършва и величествен храм на моголата. До края на живота си е игумен в манастира.

ЦЪРКВИТЕ И МАНАСТИРИТЕ В ТРЪНСКО ПО ВРЕМЕ НА ТУРСКОТО РОБСТВО И ПЕРИОДА НА ВЪЗРАЖДАНЕТО

Като в цялата поробена Родина, така и в Трънския край църквите и манастири са играли голяма роля за запазване на християнската вяра, а чрез нея и за съхраняване на българския род. Нима да бъде прояснено, ако кажем, че без църквите и манастирите и тяхната активна съпротива гротия турското, а и против византийското влияние, българската народност и държавата на като цяло биха изчезнали от картата на света. Навсякъде в поробената ни Родина църквите и манастирите са държали будно християнското съзнание у българите. Именно в християнската вяра българите в изпитанията на своя живот, твърдо в покаяние робство, те носили и някога им в губил съзнаването за борба срещу робството. Християнската вяра го вкрепила в най-трудните моменти от живота му, вдъхнала му в огромна съпротивителна сила, карала го в живота да си чуства човек с главна буква. Християнската вяра е сплотила хората, вдъхнала им в кураж и надежда и е била тогава не само духовна, а и светска опора.

Известно е, че първите лъчи на просвета и духовно осъзнаване идват именно от църквите и манастирите, че борбата за духовно осъзнаване предвдъхва борбата за политическа свобода. В това отношение църквите и манастирите в Трънския край не правят изключение. Напротив, те вземат голямо участие в тази борба. Като твърде в стилизирана "Църкви и манастири" свещеник Светослав Йорданов, зменоловец е податки много смето на християнството, постои от Солун още през третия век на нашето летоисчисление. Още преди особенобългарите им от турско робство съществуващата дотогава Зеопина (от името на село Занци, сега в Сърбия) антигисия се преименува в Зенеполца. Наслед с Погоанозите, тук вече е изграден и Одрозитски манастир, по-късно напълно разрушен от турците, а впоследствие – изобити. В това време Зенеполската епископия била знана и обмирна. Тя влизала в състава на Софийска-

та митрополия. Духовната и светска власт в Зенепол били поверени на епископ, един от които е бил и видният зенеполец Пили Стефанов, роден в трънското село Ядреноволя.

По време на турското робство църквите и манастирите в Трънско биват подложени на разрушения и грабежи. Въпреки това те продължават да съществуват и да осъществяват своята просветителна роля. Те продължават да бъдат духовни огнища, които искри се разгарят в пламъци и поддържат непокосими стремеж на българите към религиозна и политическа свобода. Важна роля в това отношение играят оповестителите вече манастири – Погоанозите "Св. Иван Богослов", Одрозитски "Св. Никола" и Трънският "Св. Архангел". Заедно с многобройните и обривани църкви те подобно на финански изникват от пещарите и лепелката и продължават да бъдат център на духовния и в революционния живот на трънския край. Важна роля в това отношение играят манастирите "Св. Архангел" край Трън, разположен явява от пъти за прочутият Ломничко ждрело на река Ерма, скрит в красна и твърда за откриване местност. Точната година на основанието на манастира не е известна. Той се губи далече в миналото. Според някои автори най-вероятно манастирът е бил изграден към края на Второто българско царство (около 1380-1400 г.) от последните царе на царството и е осветен при царуването на цар Иван Александър. Втори (1390-1392). Изграденият манастир става значащо по-късно, когато България е вече под турско робство (около 1500-та година). Има предположение, че манастирът е изграден далече преди създаването на град Трън и че сазанел той е измислял одредителна роля за това съдържание. Манастирът е бил трънски и е спомняван от турците, а манастир – и живили. И три пъти в изразил от пещарката. Има данни, че в него в манастира Илчидин, Васил Плевнски, израбел тук по комитаско дълга. Тук в 1871 г. идват представителите на Софийския ТРК Шишков и Ковачев и намират всичко готово за бунт. В същата година в манастира отсвиря Давидът Обширски като се свързва с турския войвода Петречко от Трън, прасяваща към създаването на Трънския ТРК. Учредяването на комитетта става в самия манастир. На учредяването присъствават Кила Пеев, Гора Байшъев, Григорий Кили и Радомир Петречко. Присъства и отличаване на манастира съставител Семеистин от трънското село Наславци.

Не по-малка е ролята и на останалите манастири в Трънско. Много красиво разположение има Погоанозитски манастир, наречен на името на трънското село Погоаноза, които сега се намират зад границата линия със Сърбия. Има данни, че и този манастир е построен също в края на Второто българско царство (около 1392 г.). Скрият сред скалите на Погоанозското ждрело край река Ерма, в ядра гориста котловина, той е един от първите манастири, построени от български царе в този отдалечен край на Родина. Манастирът също е център на оживена революционна дейност. Като لیےши свещеник в манастира Йорданов в Трънско по това време (вероятно на Второто българско царство) е имало много църкви и манастири. Тяхната родна нараства с панастира на България под турско иго – те играят прогресивна роля и спомогват българският народ от пълно изчезване. Неслучайно турците ги подпират на вар-

варско унищожение. Особено много пакости в това отношение нанасят кърджалийските набези, които не поддържат и далечина за времето си Трънския край. Църквите и манастирите биват грабани и опожарявани, а свещениците и монасите жестоко избивани.

Като много исторически, културни и духовни паметници, така и църквите и манастирите в Трънско са били свидетели на някои героични дела вековете са забулили в дълбока тайна. За много от тях не се знаят и аз кой как са строени. Установено е, че един от най-старите храмове в този край са църквата "Св. Петка" в Трън, "Св. Никола" в с. Янел кул", "Св. Димитър" в с. Ядреноволя, "Св. Никола" в с. Буковини (близко се на най-старата църква в Трънско) и църквата "Св. Петка" в с. Плевнско. Осело плевнскова църква съществува един любимите факт. За да я запазят от ограбване и разрушение от турците плевнските покривали манастира, църквата е разбел само пръст и така тя престоива векове под земята, забравена от поколенията. Откритието и това случило, след Освобождението, и става от един козел, който, роенои с рогага си в пръста, израбел кръста на църквата. Изразител полюбостивал с мляко си израбел козелът и видил подпаване от земята кръст. Известен за това съвпадение си, които разкрили цялата църква. Любителите и в това, че въпреки престояването им в земята, спомогнали и иконите са останали напълно запазени през всички тези векове, които горели за спомнялите бели и лъкове, които е употребил миналестен художник при изграфването на църквата. С право може да се каже, че "Св. Петка" също, микер и пасивно, се е съпротивлявала на другоячери.

Красив архитектурен паметник представлява църквата "Св. Богородица" в съседното на Плевнския село Денковица. Това е новата църква на селото, построена в краята след Освобождението. Като изграфването на олтара, така и цялата църква представляват истински шедевр. Истински шедеври представлява и част от иконите, изграфването от миналестен художник, които изчезна на самата света Богородица. Църквата вечери и другичи. За съжаление сега църквата е в развалина, в иконите си изчезнали. И понеже става дума за димковската църква, изкушаване се да развика легендата за местността Полок дър, в които си е имало един селата църква на селото, макар то се е състояло от 10-12 къщи и е било разположено в местността, която сега се нарича Селище. Било на ден Великден. Цялото село било на църквата. Липсвала само пологата дъщеря, дъщеря и красова девойка. Свещеникът представлявал пещарката и се заплъдил

Манастир "Св. Архангел Митрев"

вещи. Там той заварил дъщеря си в компания с млад турчин. Свещеникът успел да грабне брадата и да осече и дамата. После напикал селото и тяколю повече не го видял. Така той отишъл на дъщеря си за намеришати и на християнската вяра и религия. А свещеник в неговата част наричал местността Погоаноза.

Малко по-другиче стои издръжката също свещеника на плевнскова село Кожица. Турците дърго настоявали там и съвсемните му да се откажат от християнската вяра. И след като не успели, те на живо израбел козелта на свещеника и на още няколко души и хвърлили козелите им на чукатата. В турския манастир село били наречено Кожица. Техният пример не отишъл напразно. Неслучайно в село Кожица се ражда и израста един от най-оросветителите за времето си духовник (Григорий Болгарин (самостоятелно име Гига Пеев), който е бил не само вяра дъщеря, а и политическа личност.

Но да се върнем към църквите и манастирите. Вече казахме за тяхното местно популяване от турците. По-късно, никой греди Освобождението, а никой след това, върху развалините на поруганите светини местното население с доброволен труд и собствени средства изгради нови църкви и манастири. По този начин биват възстановени Трънският манастир "Св. Петка" в с. Денковица и "Св. Никола" в селища град. Възстановена е църквата "Св. Богородица" в с. Мильчовци, манастирът край с. Зявала и много други. Построени са и новия църкви и манастири, каквато е църквата "Св. Богородица" край село Денковица, Плевнско-ският манастир, манастирът край село Лева река. Малко греди Освобождението са построени църкви в селата Радово, Изгор, Костурци, Стайчовци, Забел, Зелениград, Стрелчиново, Равенски – арию болати църквата строителство, въпреки съпротивата на турците. Това иде да потвърди огромното влияние, което са имали тези институции по време на робството, и за тяхното място в бити на трънския.

Фотоза Николай СМЕНОВ

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА

"Църковен вестник" и сп. "Духовна култура" за 1996 г.
Годишният абонамент за "Църковен вестник" е 500 лв.
а за списание "Духовна култура" е 200 лв.

Молим сумите да се изпращат с пощенски запис,
в който да се изписва точният адрес
и пощенският код на получателя

АДРЕС НА РЕДАКЦИЈАТА

СВ. СИНОД, София – 1090
ул. "Оборище" №4
тел. 87-56-11; факс 87-02-89

РЕДАКЦИОННА
КОПИЦИЯ

БАНКОВА СМЕТКА на Синодалното издателство на БПЦ

КРЕДИТНА БАНКА – А.Д. код 680 96 801
сметка 100 622 4110

АБОНАМЕНТ ЗА 1996 г.

12 месеца – 500 лв. 6 месеца – 250 лв.
3 месеца – 125 лв. 1 месец – 42 лв.

Цена на един брой 10,00 лв.